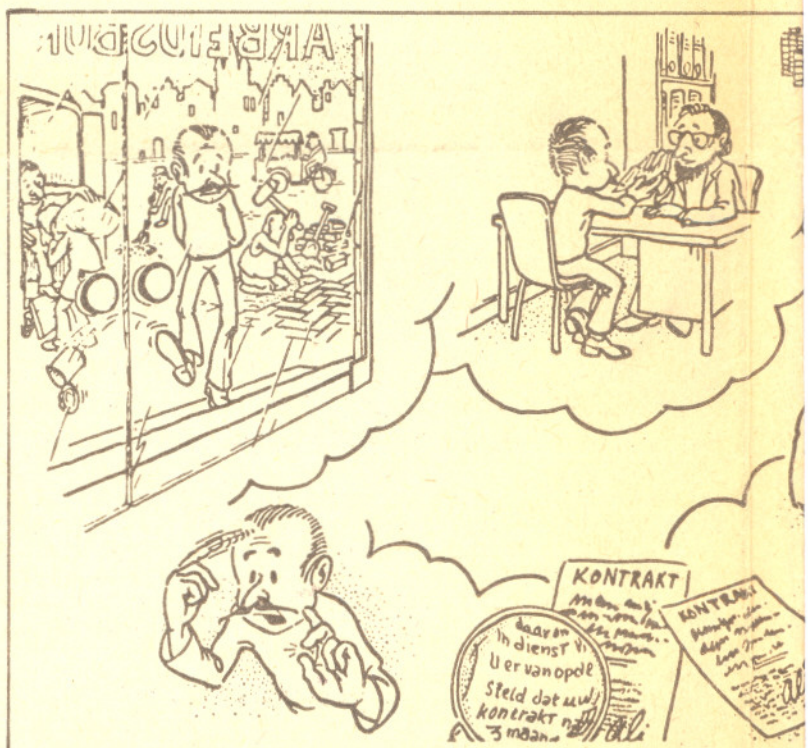

Henk Oosterling: "Taalles is geen vrijblijvende zaak"

Het is eigenlijk heel simpel: taal is een instrument, het stelt de gebruiker ervan in staat zijn zegje te doen. Denk u eens in: u krijgt een brief van meneer de belastinginspecteur met de mededeling dat u hem nog 2500 gulden schuldig bent. U weet dat die brief op een vergissing berust. Wat doet u in zo'n geval? Inderdaad, u schrijft hem een pittig briefje terug en verzoekt hem voortaan van dergelijke aanslagen verschoond te blijven.

Toch wonen er hier in Nederland tienduizenden mannen en vrouwen die zo'n briefje niet kunnen schrijven. Mensen die door de positie waarin ze verkeren de Nederlandse taal misschien nog wel meer nodig hebben dan de doorsnee Nederlander: buitenlandse werknemers. Juist deze mensen zijn vaak overgeleverd aan malafide huurbazen en werkgevers die het met arbeidsovereenkomsten niet zo nauw nemen. Aanleidingen genoeg daarom voor conflicten en moeilijkheden. Situaties die van iemand die daar in verzeild raakt vergen dat hij het achterste van zijn of haar tong laat zien. Maar de tong van de gastarbeider struikelt over onze taal, raakt erin verstrikt. Hij begrijpt maar half wat hem gezegd wordt, laat staan dat hij het juiste weerwoord weet te vinden. Als een onmondig kind moet hij alles maar over zich heen laten komen, de gastarbeider; een volwassene vent overigens, van wiens loon niet zelden twintig magen gevuld dienen te worden. Samen met Frank Nijhuis, later Rob Lenoir en de vrijwilligers van het buurthuis „De Putse Poort” in Rotterdam-Zuid probeerde Henk Oosterling aan die mondigheid iets te doen. Ze

het Comité Pro Gastarbeiders met een methode die tenminste gericht was op de alledaagse praktijk van de gastarbeider. Wat dat betreft heeft zij pionierswerk gedaan. Maar toch vonden we dat die methode niet zo goed voldeed. Voor diegenen die les moeten geven. Vergeet niet dat dat mensen zijn die voor zoiets helemaal geen opleiding hebben gevolgd”. Dat is trouwens ook het grootste bezwaar tegen de TELEAC cursus voor buitenlandse werknemers, volgens Henk. Er wordt onvoldoende rekening gehouden met de praktijk van het lesgeven zelf. En die praktijk is dan de zondagmiddag of zomaar een doordeweekse avond, waarop mensen van allerlei allooi en opleiding andere mensen iets proberen te leren. In het begin vaak met handen en voeten. Zo ontstond de methode „Nederlands voor Gastarbeiders”. Helemaal vanuit de praktijk. Met handen en voeten. „Van begin af aan hebben we op het buurthuis heftig gediscussieerd over hoe je iemand nu het beste een taal bij kon brengen. En hoewel de methode bij lange na nog niet gerealiseerd was is tóen het basisidee daarvan al vast komen te staan: je leert

• Voorbeeld van wat de methode te bieden heeft. Dit komt heel gedetailleerd ingaat op allerhande problemen waarmee men te maken heeft.

opgave. Niet in de laatste plaats doordat zoiets ingewikkelds een ingewikkelde taal vergt. Je moet taalconstructies gebruiken met woorden als „omdat”, „doordat”, „mits” enzovoorts. Kortom zinnen die wij zelfs nog vaak foutief gebruiken. Een onmiddellijk antwoord op al die praktische vragen konden de werkers van de „Putse Poort” dus niet geven. „Maar wat we inmiddels wel begrepen hadden”, gaat Henk verder, „is dat taal niet iets is dat je uit je mond komt

zal zijn. En anders herkent hij hem wel middels de toneelstukjes die de vrijwilligers samen met hem gaan uitspelen. In elk geval sluit de stof heel wat beter op zijn praktijk aan dan het aloude „Het is feest. Teun en Mies en Jaap zijn er ook. Dat vindt Ot fijn”. Henk: „Daar moet je voor zorgen. Dat de situatie van het gesprek duidelijk is. En dan begrijpt de cursist best wel waar het over gaat. Ook al spreekt hij nog geen woord

Me
vo
im
de
ee
vel
lee
Ik
ma
zij
Ti
„T
na
Ho
Ma
ee

n
ak"

• Vijf jaar geleden werd in Vlaardingen de ABC-groep opgericht. Eenmaal begonnen met het geven van taallessen kwam de groep met veel meer problemen in aanraking.

Te weinig vrijwilligers

Benijdenswaardig is de positie van de meeste gastarbeiders niet. Ingekneld tussen twee totaal verschillende culturen, moeten ze zich maar zo'n beetje beredderen. Vijf jaar geleden werd in Vlaardingen de ABC-groep opgericht om hen daar mee te helpen. Dat betekende aanvankelijk - de naam ABC-groep zegt het al - taallessen, en soms letterlijk: analfabeten het abc aanleren. Niet het makkelijkste werk. Werk ook dat een grote inzet vergt. Werk tenslotte dat geheel door vrijwilligers gedaan moet worden.

Maar eenmaal begonnen met taallessen kwam de ABC-groep met nog veel meer problemen in aanraking die allemaal te maken hadden met de situatie waarin de gastarbeider verkeert. Zo behartigt de groep momenteel een gedeelte van de belangen van gastarbeiders bij de gemeente. Niet omdat ze daar zelf niet

mals genoeg voor zouden zijn, maar eenvoudig omdat ze de weg niet kennen en de taal nauwelijks spreken.

Ondertussen gaan de taallessen gewoon door. Het is een kleine, maar trouwe groep vrijwilligers die elke zondagmiddag Mustafa en Ali probeert uit te leggen dat je niet moet zeggen „Ik staat” maar „ik sta. . . .”

Die taallessen worden gegeven aan de hand van de taalmethode „Nederlands Voor Gastarbeiders”, waarover op deze pagina meer.

De Vlaardingse ABC-groep heeft overigens nog een schrijnend tekort aan vrijwilligers. Niet in de laatste plaats doordat bij de taallessen maar al te vaak gewerkt moet worden met een verhouding van één vrijwilliger op één cursist. Wie zich op de één of andere wijze verdienstelijk wil maken in dit werk moet even bellen met Jan v. Es, tel.: 34 92 67. Hij zal u graag verder helpen.

komt uit het tweede deel, waarmee de gastarbeider te

Meinema, helemaal zonder voorkennis. Die was er immers niet. „En hij laat me de werkbladen zien met de eerste tekeningen. Gestencilde veiletjes, waaruit tenslotte het leerboek geboren zou worden. Ik zie tekeningen van een mannetje met een snor tot op zijn knieën haast. „Die heette Tim”, becommentarieert hij. „Tim was gastarbeider. Beetje naïef, hè, om hem zo'n Hollandse naam te geven? Maar goed, nu die snor. Op een gegeven ogenblik kwamen wij erachter dat dat een

merkwaardigheid voor, dat er twee volwassen mensen in een leerproces zijn verwickeld, maar één daarvan praat alsof hij een klein kind is. Met als gevolg dat de gelijkwaardigheid ver te zoeken is. Het is voor de lesgever maar al te verleidelijk om iemand die zo „kinderachtig” praat ook kinderachtig te behandelen”. Om dit soort vernederende situaties zoveel mogelijk te vermijden hebben we de methode zo opgezet dat cursist en lesgever over dingen

momenteel zo, dat we ons niet meer achter onwetendheid kunnen verschuilen!”

Politiek

We kunnen niet meer om het onderwerp heen. Wat Henk zei was klare taal. Maar: „Als ik ga spreken over de politieke samenhang tussen taal en maatschappij, dan komt dat toch verkeerd over. De mensen denken: o ja, indoctrinatie. Nou laat één ding duidelijk zijn: als wij iets juist niet willen is dat

Orgelconcert Grote Kerk

Maassluis — De vervanger van de vaste organist van de Grote Kerk van Maassluis, Jaap Krooneburg, geeft zaterdagavond 8 juli vanaf kwart over acht een orgelconcert, het eerste concert na de restauratie van het orgel. De toegang tot de kerk, die vanaf half acht

Maar goed, nu die snor. Op een gegeven ogenblik kwamen wij erachter dat dat een onding was. Met zo'n gevaarte onder zijn neus kon je nooit goed gelaatsuitdrukkingen weergeven. En dat was nu juist zo belangrijk in dialoogsituaties. Dus Rik alles weer overtekenen!"

vermijden hebben we de methode zo opgezet dat cursist en lesgever over dingen moeten praten die hen beiden aangaan. Hoe verder de cursist vordert in het lesboek, des te veelvuldiger komen dit soort onderwerpen aan de orde. Eén van die onderwerpen is bijvoorbeeld

indotrinatie. Nou laat één ding duidelijk zijn: als wij iets juist niet willen is dat het wel".

Toch gaat hij er op door. Nu we er toch over spreken wil hij het dan ook meteen maar even goed zeggen.

„Als je de methode doorleest, zul je zien dat zij thematisch is. Dat wil zeggen: er komen allerlei onderwerpen ter sprake die de gastarbeider direct betreffen. Bijvoorbeeld: de fabriek, het ziekenhuis, arbeidsproblemen, huurproblemen enzovoorts. Vooral in deel II gaan we daar uitgebreid op in. Je vindt er afdrucken van huurcontracten, de structuur van een ondernemingsraad en al dat soort dingen".

Taal- methode voor gast- arbeiders

„Maar zoals ik al aan het begin van dit gesprek vertelde, kwamen gastarbeiders bij ons met vragen. De consequentie daarvan was dan ook dat we bij de behandeling van de diverse thema's van vragen zijn uitgegaan. Dat betekent dat wij bij alle thema's de probleemstelling als uitgangspunt genomen hebben. Dus niet het onderwerp „gas", maar „lekkage"; niet „huur", maar „huurverhoging". Wat dat betreft kun je zeggen dat de methode politiek is. Wij hebben ons materiaal op een bewuste, niet-vrijblijvende manier gekozen. Maar de pretentie om de gastarbeider politiek bewust te maken, die hebben we niet. O nee, dat zijn ze al! Op hun eigen manier, vanuit hun eigen cultuur. Wij hebben te maken met volwassen mannen en vrouwen. Die ga je niet vertellen hoe zij moeten denken. Wij tonen hun alleen maar hoe ze zelf hun problemen op kunnen lossen. Door ze de weg te wijzen. En daarbij hebben we taal nodig. Meer pretenderen we niet, maar ook niets minder!"

ste concert na de restauratie van het orgel. De toegang tot de kerk, die vanaf half acht open is, bedraagt vier gulden; houders van een CJP en 65+ kaarten betalen slechts één rijksdaalder.

JAC ook in vakantie open

Vlaardingen — In verband met de zomervakantie heeft het JAC haar openingstijden gewijzigd. In de periode tot en met vrijdag 18 augustus zijn deze tijden als volgt: van maandag tot vrijdag geopend van 9.00 tot 13.00 uur. Daarnaast op de dinsdag- en donderdagavonden van 20.00 tot 22.00 uur. Het adres van het JAC is P.K. Drossaertstraat 201.

Wandelconcert

Vlaardingen — Aad Zoutendijk, organist van de Grote Kerk, en het blazersensemble „Pnanta Rhei" onder leiding van Lex Oosterhoek concerte- ren zaterdag 8 juli in de Grote Kerk. Het concert begint om drie uur 's middags en duurt tot vijf uur. Het te vertolken programma omvat werken van onder andere Boëly, Dubois, Andriessen en Raff. De toegang is gratis.

Amerikaans koor in Vlaardingen

Vlaardingen — „The American Youth Chamber Orchestra and Chamber Chorus" geeft maandagavond 17 juli om kwart over acht in de Vlaardingse Stadsgehoorzaal een eenmalig concert. Er staan werken op het programma van Youmans, Parker, Rossini, Mozart, Bach en Jo Mulder. Laatstgenoemde is de huidige dirigente van een aantal koren in Den Haag en Vlaardingen. Vijf jaar geleden heeft zij met het Vlaardingse Jeugdkoor een tournee door een deel van Amerika en Canada gemaakt, waar de door haar geschreven en in het Engels vertaalde jeugd-operette „The Magic Wand" in verschillende steden, waaronder New York, is opgevoerd. Het American Youth Chamber Orchestra and Chorus zal maandagavond uit deze operette een selectie ten gehore brengen.

Tot driemaal toe is dat gebeurd, voordat het eerste deel uitkwam! Een heidens werk. Maar wel met het resultaat dat de tekeningen haarscherp uitbeelden waar het precies om draait. Tim heet nu Osman en in plaats van een driepondsknevel draagt hij nu een klein „Italiaans" snorretje.

Niet vrijblijvend

Dialoog, dat wil zeggen een situatie, waarin mensen met elkaar in gesprek zijn. En een echt gesprek is pas mogelijk als mensen op voet van gelijkwaardigheid met elkaar dat gesprek aangaan. Henk: „Nu doet zich bij taalles aan gastarbeiders de

de sexualiteit. Vrijwilligers hoëven er niet over te spreken, maar als ze het doen dan kan dat niet meer vrijblijvend. En zo blijkt bij nader inzien, dat bijna alle onderwerpen van de vrijwilliger veel inzet eisen. Vrijblijvend te werk gaan kan haast niet. Ook niet in politiek opzicht. „Je kiest onderwerpen", zegt Henk, „en daarbij zeg je bewust: dit niet en dat wèl. Gastarbeiders zitten in een bepaalde situatie die met politiek te maken heeft. Daar kunnen we niet om heen. Zeggen: ik hou de politiek erbuiten en leer gastarbeiders gewoon Nederlands, klaar uit, is een vertederend standpunt maar niet. De ontwikkelingen zijn

Rotterdam-Zuid probeerde Henk Oosterling aan die mondigheid iets te doen. Ze ontwikkelden een taalmethode „Nederlands voor Gastarbeiders”, die voor een belangrijk gedeelte steunt op de gedachte dat taal een instrument is waarmee problemen herkend kunnen worden en opgelost.

Dus als mensen in de problemen zitten, dan leer je ze gewoon even de taal en klaar is Kees? „Nee, zo simpel ligt het niet. Wij hebben juist ontdekt dat taal niet zomaar het middel is tegen alle kwaden, maar dat je heel bewust moet kiezen wat voor soort taal je gastarbeiders leert. Taal is een instrument, maar dan moet je ze wel het goede instrument even”, voegt Henk Oosterling daar onmiddellijk aan toe. Met een zaag kun je geen spijkers uittrekken en met een nijptang kun je niet zagen. Dit eenvoudige inzicht blijkt van groot belang: iemand zomaar een beetje taal leren kan niet, er is altijd de keuze wat voor taal! Taal is niet vrijblijvend. Henk Oosterling zal er in dit gesprek herhaalde malen op terug komen.

Doen

Maar voordat we daar verder op ingaan, eerst maar wat over de methode zelf. Het betreft per slot van rekening een uniek iets. „Het feit dat wij - die toch helemaal niet een speciale opleiding voor zoiets genoten hebben - dit kunnen doen, betekent dat er een terrein braak ligt. Op de universiteiten zijn ze nu pas begonnen met gerichte opleidingen voor taalles aan gastarbeiders. Wij hebben het helemaal zelf moeten doen. Er was gewoon niets.

Thuis, gezeten voor een boekenkast vol grammatikaboeken („Als je eenmaal met dit werk begint, zul je ze echt allemaal moeten lezen!”), vertelt Henk er meer over. Eén ding wordt duidelijk: het is een immense hoeveelheid werk en tijd die de vrijwilligers in de ontwikkeling van deze methode hebben moeten steken.

Iemand die een beetje op de hoogte is met de situatie zal daar trouwens niet vreemd van opkijken. Gastarbeiders met het Nederlands vertrouwd maken is voor het grootste gedeelte vrijwilligerswerk. Literatuur bestaat er niet of nauwelijks.

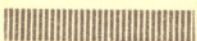
„In het verleden”, vertelt Henk „kwam het er dikwijf op neer, dat vrijwilligers in arrenmoede maar naar lagere schoolboekjes grepen. Die boekjes waren volledig afgestemd op Nederlandse kinderen. Let wel: kinderen. Alleen kennen ze onze taal niet. Toen kwam hier in Rotterdam Nel Soetens van

methode bij lange na nog niet gerealiseerd was is toen het basisidee daarvan al vast komen te staan: je leert iemand het beste een taal door dingen te doen!”

Dialogo

Doen. Henk gaat er nader op in. „Het viel ons op, dat

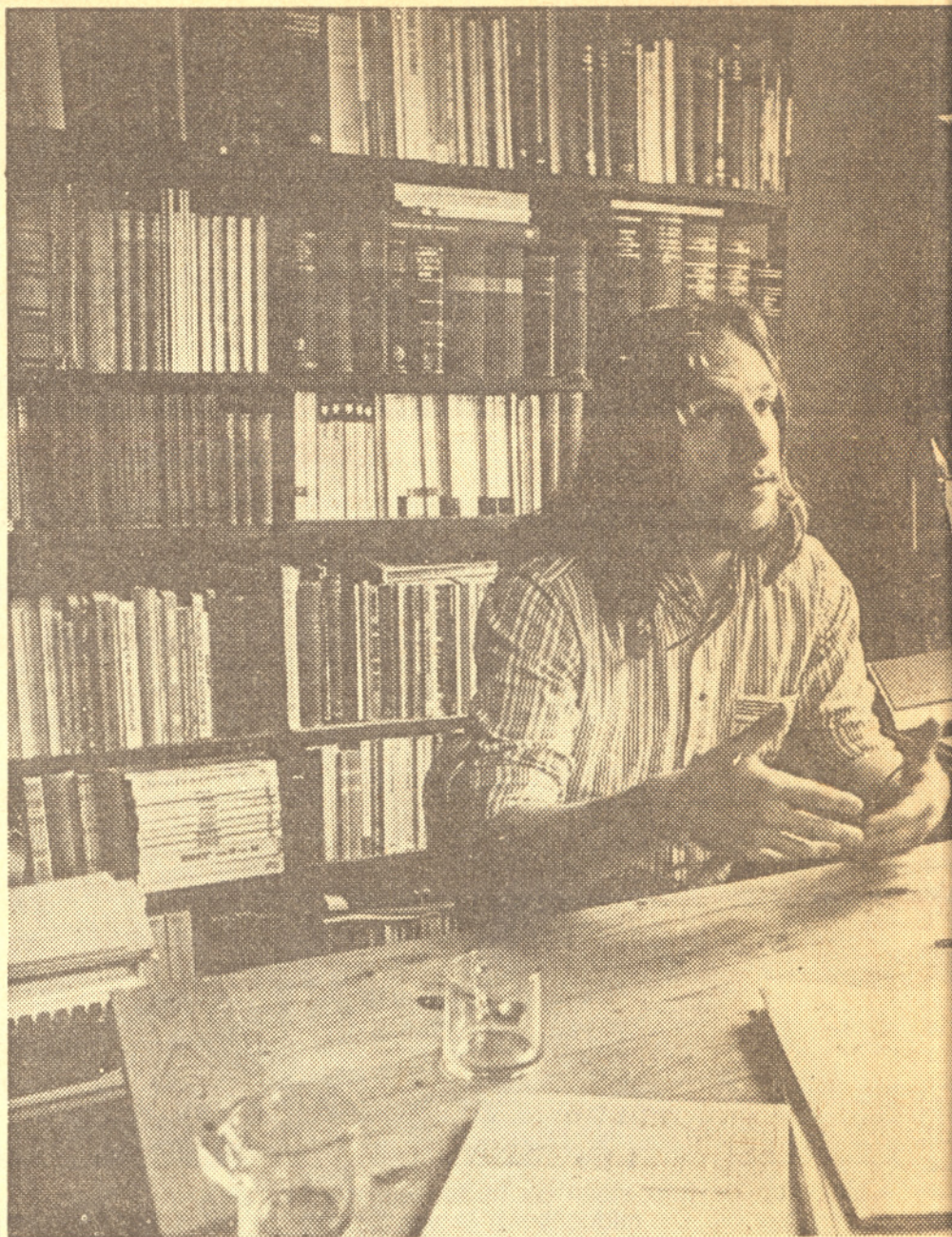
• Henk Oosterling voor zijn boekenkast. Hij heeft hem nodig gehad. Samen met Rob Lenoir, Frank Nijhuis en Rik Meinema ontwikkelde hij de taalmethode „Nederlands voor Gastarbeiders”. Van de methode zijn inmiddels twee delen uitgekomen, tot nu toe bedroeg de totale oplage, verspreid over drie drukken, 4500 exemplaren.

gastarbeiders die wel eens bij het buurthuis aan kwamen kloppen, altijd met hele concrete problemen hier kwamen. Bijvoorbeeld dat ze zo'n last hadden van lekkage. Dat hun huur weer eens onredelijk verhoogd was. Of ze zaten in moeilijkheden met hun verblijfsvergunning. Al dat soort dingen. Nou, wil je ze daarmee helpen, dan moet je onvermijdelijk woorden gebruiken als „huurcommissie”, „rechtswinkel”, „vreemdelingenpolitie” en ga zo maar door. En dat terwijl gastarbeiders als ze hier komen bijna totaal onaanvaardbaar zijn”. Ga er maar eens voor zitten. Het is een onmogelijke

„Maar wat we inmiddels wel begrepen hadden”, gaat Henk verder, „is dat taal niet iets is dat je uit een woordenboek leert. Integendeel: met taal doe je iets, zoals wij op het ogenblik een gesprek met elkaar voeren. Taal is dialoog, een gesprek. Je kunt er vragen mee stellen, bevelen geven, antwoorden en wat al

begrijpt de cursist best wel waar het over gaat. Ook al spreekt hij nog geen woord Nederlands en is er geen tweede taal, in dit geval de moedertaal van de cursist waarin de lesgever hem het een en ander uit kan leggen, die ons de helpende hand biedt. Het enige dat ons ter beschikking staat is het

niet meer. Dat gesprek is het didactisch uitgangspunt geweest van de methode”. Klopt. Wie de eerste les van het eerste deel van „Nederlands voor Gastarbeiders” opslaat ziet daar een serie ondubbeltzinnige tekeningetjes van een douane-employee en een zuidelijk type dat kennelijk zojuist in ons land is gearriveerd. „Wie bent u?” vraagt de douane. „Ik ben Osman”, is het antwoord. Aan de gastarbeider, van wie wordt verwacht dat hij aan het begin van de cursus nog geen woord Nederlands spreekt, is het nu om uit te maken wat er aan de hand is. Maar gelukkig is het een situatie die hem niet onbekend

gezichtsvermogen en het gehoor; door situaties te laten zien - of dat nu door een toneelstukje is of op een plaatje - moeten we komen tot het namen geven aan die situaties. Op zo'n manier leer je samen, lesgever en cursist, dingen in woorden vangen”. Het blijkt een prima methode. Berichten uit de praktijk zijn zeer gunstig. En daar gaat het om. Een ander aspect dat vastzit aan het feit, dat de hele methode opgebouwd is rond de dialoog, vormen de tekeningen waar het lesboek vol mee staat. Henk vertelt daarover: „Je hebt er geen idee van hoeveel werk dat is geweest. Net als wij allemaal begon onze tekenaar. Rik

Maar een...
Wij...
ondi...
onde...
goed...
weer...
juist...
dialo...
weer...

Tot...
gebe...
deel...
werk...
resu...
haar...
het...
heet...
van...
draa...
„Ital...
„Nie...
Dialo...
situa...
elkar...
echt...
als...
gelij...
dat...
„Nu...
gast...